List 15. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 9. aprila 1879.

Obseg: Prošnja do kmetijskih podružnic po deželi za pomoč, da županstva izvršujejo postavo o pokončevanji gosenic in druzih škodljivih mrčesov. — O goseničnih bakljah. — Gospodar sam svoj dobiček pobija, kdor krta na senožetih in vrtih ubija. — Najstarejši in najmogočniši grofje Krajnske. — Slovansko slovstvo. — Črtice iz Bosne. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Prošnja do kmetijskih podružnic po deželi

za pomoč, da županstva izvršujejo postavo o pokončevanji gosenic in druzih škodljivih mrčesov.

Kakor se podpisanemu odboru iz več krajev poroča, je mnogo županov pa tudi c. k. okrajnih gospósk je — uže popolnoma pozabilo postavo od 17. junija 1870. leta, ki zapoveduje pokončevanje gosenic, hroščev in drugih škodljivih mrčesov.

Mislijo si menda ti občinski in okrajni glavarji: „da je postava le na papirji, pa je dosti; naj se spolnuje ali ne.“

V prvi vrsti imajo župani paziti na to, da vsi posestniki, vživalci ali najemniki zemljišč spolnijo po postavi ukazano dolžnost. Kjer ni poljskega čuvaja, da ogleda vrte, sme župan najeti enega ali več nadzornikov, kateri, če bi treba bilo, se plačajo iz občinske blagajnice. Zanikrne gospodarje od 1 do 10 gold. ali z zaporom od 12 ur do 4 dni kaznovati, ima pa župan še posebno postavno oblast.

Župan pa ima vrh gori rečenega tudi dolžnost, dvakrat vsako leto (in sicer meseca svečana in oktobra) očitno razglasiti to postavo.

Če županstvo ne izvršuje te dolžnosti, ali če občina, ki je morebiti sama tudi posestnica, ne stori dolžnosti svoje, ima c. k. politična okrajna gospóska oblast, na stroške županstva preskrbeti potrebno pomoč, nemarnega župana pa kaznovati z 10 do 20 gld. — Vsi ti denarji gredó v občinsko blagajnico.

Zdaj pa vprašamo: kako stojí na obeh straněh s spolnovanjem te postave? — Veči del županov (ne vsi) in veči del cesarskih gospósk (tudi ne vse) se menda ne briga za-njo bolj kot za lanski sneg! Če pa gosenice ali kebri pokončajo sad, potem pa je stok in jok po hišah, davkarji pa hodijo brez milosti iztirjevat davek brez vprašanja, ali je okrajna gosposka z nadzorstvom, po postavi jej predpisanim, odvrnila škodo kmetijstva ali ne.

Tako je pregrešek na dveh straněh.

Ker še ni prodrla skozi in skozi misel, da bi varovali ptice, ki so nam največe dobrotnice s tem, da nam oberajo sadno drevje škodljivih gosenic in žužekov, in še zmirom vidimo, kako se zalezujejo te dobrotnice, je zato tem veča potreba, da to, kar nam preganjane ptice ne morejo storiti, človek sam storí, to je, da obira in pokončuje sadnemu drevju škodljivo žival.

In zato Vas, častite podružnice, ki ste po deželi glavnega odbora desna roka, podpisani odbor živo poprosi, da obrnete svojo nadzorstvo na to, ali se gori navedena postava od 17. junija 1870. leta v okraji Vaše podružnice spolnuje ali ne, in če se ne spolnuje, da opomnite c. k. okrajna glavarstva njihovih dolžnosti, kajti ni ne zadosti, da stojí dobra postava le na papirji, gosenice in drugi škodljivci pa lezejo po drevji! *)

Glavni odbor družbe kmetijske kranjske
v Ljubljani 6. aprila 1879.

O goseničnih bakljah. **)

Na malem vrtiču, katerega sem tù na Vrhniki v najem vzel, imam nekoliko sadnih dreves, zlasti hrušek in češpelj.

Ko so mi lansko spomlad gosenice prehudó nagajale, se spomnim goseničnе baklje, katera je bila v „Novicah“ priporočana. Ker čas ni dopuščal, omisliti si take po umetniku narejene baklje, si jo naredim sam, in ni me stala več kakor k večem 5 soldov.

Naredil sem jo pa tako-le: Vzel sem lešnjevo prekljo (fižolovko) in jo na drobnejšem koncu preklal, tako, da sem naredil dva cola dolg precep. V ta precep sem vtaknil šopek prediva ali pa košček prav strgane kuhinjske cunje, na ta šopek pa vlil eno žlico navadnega petroleja ter tako s petrolejem namočeni šopek zažgal z navadnim klinčekom. Petrolej se takoj vname. Vzdignil sem potem prekljo tako, da je molíl njeni konec z gorečim predivom navzgor. Tako plamtečo bakljo podstavljam pridno pod goseničnа gnjezda na vejah in med vejami. Kakor debela toča je padala mrtva a tudi samo omamljena gnjusoba

*) Tudi gosp. učitelji ljudskih šol po deželi bi mogli o tem družbi kmetijski v veliko pomoč biti, če bi opozorili šolsko mladino na to, ali so sadna drevesa njenih starišev otrebljena gosenic in druzih škodljivih mrčešov. Vred.

**) Hvala lepa za to zanimivo poročilo, ki potrjuje veliko korist goseničnih bakelj, ki bodo odsihmal menda najbolje orodje za pokončevanje toliko nam škodljivih gosenic. Hvala pa tudi še za naznanilo priprosto narejene goseničarice, ki le malo soldov stane. Če bi pa kak sadjerejec želel umetno narejene baklje, dobí jo v pisarnici družbe kmetijske v Ljubljani za 1 gold. Vred.

raz drevja; vse mrgoleło je na tleh pod vejami, kjer sem z bakljo požigaval. Treba je bilo potem le omamljene in na tleh mrgoleče gosenice popolno vničiti, kar se prav lahko zgodí.

Tako narejena gosenična baklja mi je prav dobro služila, zlasti ker sem ž njo tudi gosenično zalego med vejami vgonobiti mogel.

Škode pri drevju nisem celó nobene zapazil. Sadja je bilo toliko, kakor nikoli poprej. — Tudi letos, ko sem pregledaval drevje, ni bilo videti, da bi bilo to požiganje gosenic drevju kaj škodovalo.

Opomnim naj še, da tudi mojemu sosedu Matevžu Cererju, kateri se posluževa ravno take baklje, je prav izvrstno služila.

Na Vrhniki 4. aprila 1879.

P....o.

Gospodar sam svoj dobiček pobija,

kdor krta na senožetih in na vrtih ubija.

Časnik družbe kmetijske gornje-avstrijske je v svojem najnovejšem listu zopet povzdignil glas na pomoč krtom, kar so tudi „Novice“ mnogokrat uže storile, a ne še z zaželenim vspehom.

Velika sramota je res celó za stareje kmetovalce — piše omenjeni časnik — da še dandanes tega ne vedó, kar uže majhni fantiči v šolah povedati znajo, da krt le od črvov, hroščeve zalege in druzega tacega mrčesa živi in se nikdar nikoli nobene koreninice ne dotakne; zato je uže danes po pravici zapisan v vrsto najboljih varuhov naših senožet in vrtov.

Pa kaj še? Ne le, da krte mnogi kmetovalci sami preganjajo, nekateri plačujejo še celó take hudodelce, da jim krte lovijo!

Naš krt, ki pokončá sila veliko škodljivcev, kot dobrotnik prekosí še celó škorca, katerega lepo varovati se otroci skoro uže v zibelki učijo.

Pa kaj neki je pregreha krtov, da jih nekateri ljudjé tako strašansko preganjajo? Nič druzega ne, kot to, da na senožetih in vrtih v manjših ali večih kupčekih krtine delajo, s katerimi gospodarju pomoč na roko dajejo, da lepo, dobro in rahlo prst izpod zemlje na vrh mečejo in tako rodovitnost senožeti in vrta povekšujejo. In zato jih neumni ljudje ob glavo devajo!

Če tù in tam si kak kosec svojo koso skrha na krtinah, vsaj ni krt tega kriv, ampak le okornost zanikernega kosca. In če je včasih krtin tudi veliko, naj jih bo gospodar vesel, vsaj mu je krt izoral veliko dobre zemlje na vrh. Ali mar krt, ki je gospodarju to dobroto storil, zato zasluži, da se mu za tisti majhni trud, ki ga ima delavec s tem, da krtine ob pravem času razmeče, po življenji streže?!

Poglejmo zdaj, kako živí in kaj dela krt na polji in na vrtu?

Krt živí pod zemljo. Spomladi se napové na senožetih in vrtih s tem, da več ali manj večih ali manjših kupčekov prsti (krtin) na vrh izmeče. S tem, da je več ali manj krtin videti, kaže, da je več ali manj škodljivega mrčesa pod zemljo bilo, katerega je krt zalezoval, da ga je pomoril sebi v živež. Čem več krtin je tedaj kje, tem več škodljivega, korenine rastlin spodjedajočega mrčesa je bilo pod zemljo, za katerim je krt ril, da ga je vlovil. Temu mrčesu je pa mila nam natura odkazala zimsko stanovanje na naših travnikih in vrtih. Ker pa si krt, kakor vsaka druga žival, živeža iskati mora, gre tje, kjer živeža dobí, to je, na polji, senožetih in vrtih. Ker pa tisti žužeki in črvi, od katerih živí, so jeseni in spomladi pod zemljo bolj pri vrhu, mora krt, ki za njimi streže, svoje poti bolj zgorej si delati in veče krtine na zemljo metati. Čem bolj pa se je pozimi in iz začetka spomladi pod zemljo bivajoči mrčes vživel in razrastel tako, da zapustí notranjstvo zemlje, tem manj je krtu potreba, pod zemljo mu riti.

Naj zdaj omenimo še majhnega truda, ki ga krt gospodarju prizadeva s krtinami.

Brž ko je trava toliko dorastla, da se, kakor naši ljudjé na kmetih pravijo, vrana pod njo skrije, naj se veleva hlapcu, kakemu fantu ali kaki dekli, da z vilami ali grabljami razmeče krtine. Uže prvi dež bo potem to dobro prst v zemljo spral, vsa med tem morebiti potlačena travica se bode kmalu zopet vzdignila. Senožet in vrt ne trpita nobene škode, če delavec kaj trave pohodi, in koscu se ni več za koso bati. Se ve, da se mora to majhno delo tolikrat ponavljati, kolikorkrat je potrebno, kajti čem več je na senožeti ali vrtu podzemeljskega škodljivega mrčesa, tem dalje se mudí krt na takih zemljiščih, in se mudí tako dolgo, dokler vrta ali senožeti ni očistil mrčesov. Gotove skušnje kažejo, da so krti take senožeti, ki so bile polne črvov in žužekov, očistili o 3 letih, če se niso preganjali, in tako očistene senožeti so potem 10 let ostale proste mrčesov in krtov.

Krt pa ni bramor, ki živí od rastlinskih korenin in semen in je zato vrtom in senožetom jako škodljiva stvar, ki zasluži, da jo gospodar pokonča.

Zgodovinske stvari.

Najstarejši in najmogočniši grofje Krajnske. *)

Vse do zdaj na svitlo dane knjige nam Turjačane in Šarfenberge (Svibno-Ostrovrharje) za najstarejše plemenite rodovine krajnske dokazujejo, a kritično vendar še ni preiskaval nikdo, je li to tudi res ali ne. — Dandanes se ne verjame vse tako hitro, — treba je stalnih podlag, te pa so listine. Noben kritičen zgodovinar se ne bo dosti brigal za druge spise v tako važnih zgodovinskih stvaréh, posebno, ker nam je znano, kako malovestni (izvzemši Valvazorja in še nekatere druge) so stari zgodovinarji bili.

Res je, da je več naših plemenitih rodovin starejših, kakor so listine, al kaj nam pomagajo ti dokazi brez podlage; prvi kritični zgodovinar, ki pride, pa nam vse podere in uniči, posebno zato, ker starodavni pisatelji niso virov pokazavali: od kodi so to ali uno vzeli, včasih se le plemenitažem prilizovaje.

Po tem kratkem uvodu naj stopimo k listinam, katere so nam merodajne, da zvemo, katera plemenita rodovina je najvažniša v naši sredoveški začetni zgodovini.

Leta 972. je izročil cesar Oton I. Kunonu krajnsko marko (okrajno). Kunon je bival na Goričanah in imenoval se mejnega grofa krajnskega. [1]) Ta Kunon je bil dozdevno oče naslednjega Popo-na grofa Carniolae, in če je res, da je na Goričanah bival, bi se smelo misliti, da se je rodovina krajnskih grofov iz Goričanov začela in pozneje zarad celozemskega gospodarstva Gorenske se „de Carniola“ zvala.

---

*) Naj mi oprostijo čitatelji, da po sedanji navadi besedo „krajnski“ napačno pišem, al beseda ta izhaja od „Kraj'na = Grenzland“, in ker sem zmirom čital „pokrajna“, „Ukrajna“, okrajna gosposka mesto pokranja, Ukranja itd., zato se držim stoletnega pravopisa, ne pa neutemeljene poprave. Pis.

[1]) Klun „Arch.“ I. str. 2.

Leta 974. 30. junija (actum Dribure) je cesar Oton II. podaril Abrahamu palatinskemu grofu (pfalcgrofu) iz Koroške in škofu frižinskemu več krajev v okraju Krajni „in Ducatu praefati Ducis (Henrici) et Comitatu Poponis, quod Carniola vocatur et vulgo Chrainmarcha, — od začetka Žabnice do Selc na reki Sora — „Zoura“. [1])

Leta 989. dne 1. oktobra v Frankfurtu. — Cesar Oton II. razširi Abrahamu, frižinskemu škofu l. 974. mu dane podaritve od reke Sore — „Zoura“ do Stresoubrod in Dobrave „in Regione vulgari vocabulo Chreine et in Marcha Ducis Heinrici et in Comitatu Waltilonis Comitis situm“. [2])

Leta 1002. dne 24. novembra (Actum Radispone). Cesar Henrik II. podari frižinskemu škofu Gotšalku fevd ali „praedium ‚Strasista‘ vocatum“ etc. in regione Carniola et in Comitatu Waltilonis comitis situm. [3])

Leta 1004. dne 10. aprila (actum Trident). Cesar Henrik II podari sebenskemu škofu Alboinu „praedium, quod dicitur Veldes, situm in pago Creina nominato in Comitatu Vvatilonis, cum omnibus suis pertinentiis, id est Ecclesiis, Castellis“ etc. [4])

Leta 1011. dne 22. maja (actum Regensburg). Cesar Henrik II. podari frižinskemu škofu Adalbertu „regales mansos 30 inter fluvios majoris et minoris Saurae (et) in Comitatu Oudalrici (I.).“ [5])

Leta 1040. dne 16. prosinca (actum Augustae) najdemo 5. naslednika iz te rodovine, namreč: Cesar Henrik III. podelí Popo-nu S. Brixinensis, Ecclesie Episcopo v Krajini ležečim posestvom bannsko pravico „in Marchia Creina, in Comitatu Eberhardi Marchionis situm.“ [6])

Leta 1058. Cesar Henrik dá v lastino svojemu zvestemu „Anzo“ nominato, tri kraljeva zemljišča v krajih BI.ZI. [a]), DOBELGOGESDORF [b]), HERZOGENBACH [c]) et LIPNACK [d]) in marcha KREINA. et in comitatu OVDELRICI [e]) marchionis sitos. [7])

Leta 1062. dne 25. oktobra v Avgsburgu. Cesar Henrik IV. podari frižinskemu škofu Ellenhardu kraljeva posestva „in Marcha Histria et in Comitatu Marchionis Udalrici in locis Pyrian et Nevvenburch sitas.“ [8])

Leta 1067. dne 7. marca (actum Ratispone). Cesar Henrik IV. podari frižinskemu škofu Ellenhardu več z imenom naštetih krajev „in pago Istria in Marchia Oudalrici Marchionis sitas.“ [9])

Med leti 1067. do 1077. nam še manjka listin, da bi vedeli, kdo je bil ta čas za mejnega grofa te karnsko-gorenske Krajine; to pa je moč še dobiti, ako se bomo vprihodnje bolj zanimali za zgodovino svoje domovine. — Našli smo 6 imen teh grofov Krajne ali Carniole, namreč l. 972. Kunona, l. 974. Popo-na, l. 989 — 1002 — 1004 Valtila, l. 1011. Ulrika, l. 1040. Eberharta, leta 1058—1062—1067. pa zopet enega Ulrika, ki je bil v ravno onem času mejni grof te „marchije“ ali krajine. — Iz teh listin nam je pa tudi razvidno, da so oni morali najmogočniši gospodarji deželice „Gorenske“ biti. To nam pa tudi ta okoliščina potrjuje, da jih je deželni vladar za prvake za koroškimi vojvodi, namreč za „mejne grofe Gorenske ali de Carniola — Chrainmarcha“ postavil. Najznamenitejši je pa to, da se Carniola njih grofija imenuje, — in to je ravno, kar njih starodavnost in mogoctvo še bolj povzdiguje; kako bi mogli po teh dokazih prepričani, Turjačane in Šarfenberge s to rodovino primerjati? — Od leta 1077. naprej se samo s predikatom „comes = grof“, pa tudi brez teh naslovov nahajajo; zadnji so znabiti le ministeriali? Kedar bode vse gradivo nabrano, potem se bo to uže lože razsodilo. Nam pa zadostuje to, kar smo do sedaj zvedeli, da vemo, kako mogočna, slavna in kako starodavna rodovina je nekdaj našo gorenjsko stran posedla. Kaj pa se je pripetilo, da jim je bila njih grofija uzeta in Ogleju dana, to pa je skrito v temoti časa.... Drugače pa jih pod imenom „de Creina in „de Carniola“ mnogokrat nahajamo.

Leta 1154. najdemo v Admontski listini naslednji dve priči podpisani: „Heinricus Bris, Meginhalmus de Chreina frater eius“; *) Bris, Pris, Bryse bode menda Briše, Breže ali Periše? Znabiti bi nam kdo to osvetliti vedel, ako je ondi kdaj kak grad stal? Iz Bris je pozneje Preis in morebiti tudi Montpreis, Munparis itd. nastal; Montpreis bi se, kakor listine kažejo, i na Krajnskem kje misliti smel.

* * *

Iz teh malih vrstic je razvidno, kako potrebno bi bilo pri nas društvo, katero bi se z zgodovino naroda pečalo, posebno pa ozir jemalo na listine, katere so neovržljivi viri in temeljita podlaga k dejanski zgodovini naše domovine, kajti, ne samo te listine imajo to novost (razen še druzih v ravno teh omenjenih listinah), nego opazil sem še prav mnogo velevažnih zgodovinskih novosti v listinah, katere še nikdo ni osvetil, a vendar so preznamenite, da bi počivale pod prahom arhivov.

Zarad oživljenja zgodovinskega društva sem po vseh krajih stikal, al nisem izhoda našel iz tega labirinta. Prvič treba je tajnika, kateri bi ob enem bil arhivarij; tak pa zahteva 1200 gld. na leto. Tak tajnik ne bi smel se s politiko pečati, in moral bi biti strokovnjak o naši zgodovini, v Ljubljani stanovati in biti nepristransk, edino resnici in virom zgodovinskim udan mož. Društvo moralo bi neodvisno biti in dati enakopravnost latinskemu, nemškemu in slovenskemu jeziku, tako, da bi bilo družnikov in tudi pisateljev vsake vrste. (Ta zadnja opomba je velevažna in stokrat uže prerešetarjena.) Treba bilo bi tudi, da se cerkveni arhivi ali farni arhivi v tako društvo iz vseh delov domovine vpišejo, ker v cerkvenih listinah iščemo plemenitažev, kateri mnogokrat imajo s cerkvami in samostani skupno zgodovino.

Ta mala opomba naj zadostuje za danes; ako se kdo oglasí, utegnem potem še kaj več povedati; vsakako je stvar velevažna. France Šumi.

Slovansko slovstvo.

* *Slavjanski almanah.* Izdatelj: Radivoj Poznik. Na Dunaji. 1879. 8⁰. 393. str.

S pravim srčnim veseljem smo pozdravili ta „almanah“, kateri, kolikor znamo, doslé še nima vrstnika v Slovanih; kar se tiče mnogobrojnosti, in skoraj bi

---

[1]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 22.
[2]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 22.
[3]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 23.
[4]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 23.
[5]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 26. — (et) in (I.) sem priložil za bolji razum.
[6]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 26.
[7]) „Mittheil. für Krain“ 1854. str. 21.
a) Bišata? b) Depalavas? c) Potok pri Komendi? d) Lipnik v Trebnjem? = Lipnak bi mogel i na Gorenjskem biti, ker slovenska marka ni spadala pod Krajino. Znabiti, da vé kdo kako pojasnilo dati; samo unstran Ljubljanice in Save ne sme biti, ker tam ni Carniolae.
[8]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 26.
[9]) „Mittheil. für Krain“ 1847. str. 26.

*) Zahn Urk. für St. I. 345.

*

rekli, tudi ne v obziru izbornosti. Združili so se v lepem soglasji: Rusi, Malorusi, Čehi, Slovaki, Sloveni, Hrvatje, Srbi in Bolgari, ter pokazali, kaj se doseže „viribus unitis“. Nam je ta dušni proizvod naših mladih narodnjakov veselo znamenje o srečnejši bodočnosti slovanskega slovstva, in, ker je — kakor smo čuli — utrjen „almanahu“ život, se nam je nadejati v bodoče še čvrstejšega sadú. Oskromen prostor „Novic“ ne dovoljuje, da bi se pisalo obširnejše o tej zanimivi knjigi, zato izrekamo le kratko svojo in nekaterih domoljubov sodbo: da so se namreč gospodje pisatelji vrlo dobro ravnali po Göthejevem svétu: „Wer vieles bringt, wird manchem etwas bringen“, in da se zaradi tega nahaje v vseh omenjanih narečjih slovanskih obilo zrnovitih leposlovnih proizvodov v prozi in vêrzih iz perés najodličnejših mlajših in starejših slovanskih pisateljev. S tem smo mnogo rekli. Iz vrste slovenskih literatov so poslali „almanahu“ svojih spisov poleg drugih tudi duhovita gospá Lujíza Pesjakova, gg. Fr. Zbašnik, iz „Zvona“ po svojih izvrstnih pesmih dobro znani „X.“, Fr. Podgornik in V. Eržen in v bodoče se broj naših sodelovcev gotovo pomnoži. „Slavjanski almanah“ se dobiva na Dunaji pri Radiv. Pozniku, VIII., Florianigasse 17. Cena mu je 1 gld. 60 krajc. Jos. Charpentier.

* *Spisak naklade knjižare braće Jovanovića u Pančevu, kao pregled njezinog petogodišnjeg nakladnog rada priredjen povodom navršenog broja od 100 dela. U Pančevu 1879. 8°.*

Ta elegantno tiskana knjižica, katera sicer ne spada v slovstvo, nego v knjigarsko biblijografijo, nam svedoči o živahnem dušnem napredku vrlih bratov Srbov. Brata Jovanovića naznanjata v „proslovu“, koliko težavno je njima bilo, ustanoviti svojo tiskarno v Pančevu itd., a vendar se je izdalo navzlic vsem ovéram v petih letih 100 del pedagogičnih, matematičnih, prirodoslovnih, zemljepisnih, vérskih, filozofičnih, lepoznanskih, jezikoslovnih in drugih, in sicer v 261.900 iztisih, zatorej povprek brojeno vsako leto okolo 52.400 iztisov! To je lep broj in najboljše spričevalo bratom Jovanovićem, da je njiju „firma“ solidna, zategadelj opozárjamo osobito vse tiste naobražene Slovene na ta zavod, katerim je pri srci srbsko slovstvo, kajti lehko so si pri svojih naročilih v svesti, da se jim naglo in kolikor moči v ceno postreza. Mi želimo solidnemu knjigarskemu zavodu bratov Jovanovićev najboljši vspeh. Altius semper!

Jos. Charpentier.

---

* *„Dragoljubci“* je ime knjižici, katere 1. zvezek pride maja meseca na svitlo. Vredništvo „Vrtčevo“ naznanilo prvega tega zvezka spremlja s sledečo prošnjo: „Pri tej priložnosti obnavljamo svojo prošnjo do vseh slovenskih rodoljubov, posebno pa do naše čast. duhovščine in ljudskih učiteljev, naj delajo na to, da se nam toliko potrebna knjižnica za mladino ustanoví. Začetek imamo s prvo knjižico „Dragoljubcev“, a nadaljevali bomo stvar le tedaj, ako se prvega zvezka toliko razpečá, da se pokrijejo vsi naši troški. V izgubo delati ne moremo. — Prvi zvezek „Dragoljubcev“, obsezajoč krajše pripovesti za našo malo mladino, stojí trdo vezan s poštnino vred samo 40 kr., kdor se namreč do 1. maja za-nj oglasí; pozneje bo knjižica stala nekoliko več. Naročila naj se pošiljajo na

uredništvo „Vrtčevo“
v Lingarjevih ulicah hiš. štev. 1
v Ljubljani.

Ozir po svetu.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

Trgovec je kakor lovec: čim veča nevarnost, tem bolj ga mika. Mene je nekoliko jezilo to, da me je potovanje do zdaj uže toliko stalo, a nisem imel prav nobenega materijalnega dobićka od njega. Zato sem po kratkem premišljevanji odločil se za to, da grem s svojim Bošnjakom do sela, naj bo že kar koli. Skonca sem mislil denar, kar sem ga imel pri sebi, do malega pustiti tù kje v Banjiluki in sem mislil uže na menihe trapiste, pri katerih sem enkrat v prejšnjih časih uže bil in so mi dobro postregli; al zdaj je bila tudi ta družba nekako razpršena, razen tega so imeli sila opraviti z bolniki in ranjenci, katerih je bilo od zadnjega napada turškega še več pri njih ostalo. Slednjič se mi je skoro eno in isto zdelo, če me ubijejo, ali imam denar ali ne, zato rečem svojemu nosaču, naj le gre po „hadžija“ in se ž njim zgovori zarad plače.

„I, ne, gospodin“ — pa reče na to Bošnjak — „z mano samim ne bo šel: Idi ti z mano v njegovo kočo, saj je tako tik pota.“

Napotiva se toraj skoz mesto in unkraj brvi čez Vrbas stopiva v jako ponižno hišo, pred katero splaši moja osoba nekoliko silno umazanih otrok, da se brž na vse kraje razkropé in poskrijejo. Na pragu nizke koče zaupije moj spremljevalec:

„Hej, čuj Ali-hadži, če si doma, prinesi svoje svete in suhe kosti sem na svitlobo, da jih vidi efendi (gospod)!“

Notri v hiši se začuje neko grčanje, a kmalu se pokaže dolga, strašno suha oseba v povaljani turški obleki z belim turbanom na glavi — znamnje turškega duhovnika. Mojega spremljevalca pogleda s silno zaničljivostjo, za kar se pa ta čisto nič ne zmeni, mene pa z nekako radovednostjo, in praša:

„Kaj želiš od mene, tujec?“

Mestu mene odgovarja moj Bošnjak precej mogočno:

„Čuj, ti prerokov hlapec! Ta gospod, podložnik novega, zdaj tudi mojega in tvojega cara, želí od tebe, čeravno ti to lahko ukaže, da mu boš vodja in straža v ono selo in nazaj. Lahko bi to od tebe zahteval zastonj, a je tako milostljiv, da ti hoče dati bakšiš (darilo), ako naju srečna nazaj pripelješ.“

Tem besedam jaz prikimam, hadži se zgubi zopet v tmino svoje hiše, iz katere zdaj pokuka par zakritih ženskih obrazov, in kmalu pride nazaj z dolgo palico in molekom (paternoštrom) za pas zataknjenim. Za „bakšiš“ se kmalu zmenimo, jaz obljubim še več nego hadži zahteva, če bomo dobro opravili in nas bo srečno nazaj pripeljal. Hadži je zadovoljen, prikima in jame stopati pred nama. Tako pridemo kmalu z Banjeluke in zavijemo na postransko pot, ki pa je le borni stezi podobna.

Tu pak ustavi moj Bošnjak turčina, potrkavši mu na rame, in mu reče:

„Vedi, ti prerokov slepar, goljufal ali v kako past zapeljal naju ne boš! Jaz vem, da si ti znanec lopov (tolovajev) in njihov dober prijatelj in veš vsa znamenja njihova. Čuj! Ti boš korakal pred nama in s svojo palico dajal znamenja, da smo vsi trije romarji, ki gremo molit na grob kacega tvojih svetnikov. Zato boš nesel svojo palico vedno v roki in se opiral na njo, a nikdar je ne boš pustil na tla pasti ali celó jo kvišku vzdignil. Če se bo kaj tacega zgodilo, boš imel isti hip moj mož med plečami in tega efendija revolver ti bo še prej pomagal k preroku. Si čul to?“

Turčin prikima in korači dalje, jaz pa z Bošnjakom nekoliko postojim, na videz prižigovaje si smodko, in ga prašam, zakaj ga je tako pridušil.

„Čuj, gospodin“ — odgovori — „s tem sem mu pokazal, da vem skrivna znamenja turških tolovajev. Dokler je ta slepar z nama in se obnaša tako, kakor si zdaj slišal, da sem mu ukazal, ne bo nihče streljal po nama, čeravno sem prepričan, da so grmi ob onem-le rebru jih polni. Če bi pa on pustil, da mu pade palica iz roke, ali če bi jo celó kviško vzdignil — kar bi storil takrat, ko bi v grmovji zagledal puške lopov, bi se te puške gotovo sprožile proti nama. Zato morava po goščavi biti mu tik za petami in jaz mu bom ukazal, da se ne sme nazaj ozreti, če se ozre, se bo sprožil tvoj revolver“.

„Je li to tako nevarno?“ — vprašam jaz in postojim, ker svoje kože bi vendar ne bil rad zastavil za živinske kože.

„Ej, ne, gospodin“ — odgovori mirno — „to je le previdnost in strah za tega hadžija. Jaz bi skoro stavil, da bi se nama tako nič ne zgodilo, ker so turčini preveč preplašeni; ali bolje je bolje, hadži bo nama ne le za varstvo v vasi, marveč bo tudi onega turka na vso moč pregovarjal, naj ti dá kože, in dobil jih boš prav vredno, zato sem ti porok. Le preveč vredne se ti ne smejo zdeti, — pa saj to sam znaš, ker si trgovec.“

V tem doideva zopet hadžija, ki je širokih korakov pot pod sabo pobiral. Kmalu smo jeli iti v breg in meni je bilo prav težko dohajati turčina in mojega Bošnjaka, ki je bil prvemu vedno za petami. Jaz sem večkrat skušal spustiti se v pogovor s turčinom, pa ta ni bil nič kaj vljuden, dajal je le kratke odgovore, čeravno mu je Bošnjak pridno pravil, da zdaj polomesec ne bo več vladal križa in da je s turškim gospodarstvom pri kraji, toraj bo moral uže tudi on odvaditi se misli, da je vsak kristjan pes. Na vse to je hadži odločno prikimal (Turek takrat, kedar kaj zanika, prikima, kedar pa pritrdi, odkima) in nekaj mrmral, kar je neki bila huda kletev, za katero se pa nisva brigala.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Sveta dežela judom zastavljena.* V časniku „Luth. Kirchenzeitung“ beremo to-le: „Ko je nedavno baron Rothschild Turkom 200 milijonov frankov posodil, mu je sultan moral celo deželo Palestino zastaviti. To je gotovo za jude, kateri že davno po tem hrepenijo, da bi se ondi naselili, jako važna dogodba. In res že velika množica judov se tje preseluje in kakor neki angleški časnik poroča, pričenja se prerokovanje o skupščini „naroda božjega spolnovati“. — Ker ravno sedaj iz Dunaja preganjajo mnogo oderuhov z judovskimi imeni, je po takem za te preganjance dobro skrbljeno, kajti oni morejo nemudoma se preseliti v obljubljeno deželo.

* *Novi dokaz „povzdige narodnega gospodarstva v Avstriji“!* Cinkov rudnik glasovitega nekdanjega poslanca Brandstätterja v Pohorji, katerega vrednost je rudarski svetovalec Beust, brat avstrijskega poročnika v Parizu, na 1 milijon gold. cenil, in kateremu je ministerstvo 60.000 gold. posojila dalo, je bil 21. dne u. m. v last trgovcu Pirhanu prodan, katerega je pri javni dražbi za 50, reci petdeset goldinarjev kupil, — more li kaj boljega dokaza onega švindelna biti, ki so mu imé „des volkswirthschaftlichen Aufschwunges“ dali!

* *O osnovi srednjih šol v Bosni* se poroča dunajskem časniku „Vaterland“ iz zanesljivega vira sledeče: „Vlada namerava v Sarajevu napraviti gimnazijo, katera se ima odpreti uže prihodnje leto. Organizacijo te gimnazije ponudila je profesorju c. kr. akademične gimnazije gosp. Šumanu, ki je rodom Slovenec in je pred prestavo na Dunaj, bil profesor gimnazije v Mariboru. Al on se neki do sedaj ni še odločil, da prevzame ono težavno nalogo; učitelji bi imeli se vzeti izmed Slovencev in Čehov.“ — „Obzor“ temu poročilu dodaja sledečo opazko: „Mi lahko razumemo zadrego Šumanovo, ker, če se v Bosni in Hercegovini hočejo dobre šole osnovati, ne smejo se gimnazije ustrojiti po kalupu avstrijskih gimnazij, ampak po potrebi dotičnih dežel, teh potreb pa je treba se poprej priučiti v deželi sami, kjer se gimnazije imajo ustanoviti. Vrh tega pa ne bodo zadostovali učitelji Slovenci in Čehi, ki nekoliko časa potrebujejo za naučenje hrvatskega jezika, ki je tudi jezik naroda v Bosni in Hercegovini.“

* *Hadži Loji*, znanemu vodju turških ustašev, ki se nahaja v sarajevski bolnišnici, so uni dan zdravniki odrezali nogo. Hadži Loja se je dolgo branil te operacije, a naposled se je vendar udal in tako je v znamenje svoje „hrabrosti“ dobil — leseno nogo.

* *V Carigradu je taka lakota*, da se bojijo velikega upora, če se stvar kmalu na bolje ne obrne. Vlada peke, da morajo v izgubo kruh peči, sili z obljubo, da bode jim pozneje izgubo povrnila. Patrole hodijo po mestu, da se lačni postopači ne zbirajo, in kakega hrupa ne počnó. Posebno pribegli muhamedanci veliko trpijo, ker nimajo od ničesa živeti.

Naši dopisi.

Iz Glamoča v Bosni 28. marcija. M. — Vse kaže na to, da naš kranjski polk v Livnu ostane. Deseti lovski batalijon ide v Bogojno, od katerega pride jedna stotinja v doljni, jedna pa v gornji Vakuf. Brigadir naš gosp. general Latterer kmalu Livno zapusti in se v Trst podá. Da nam to ni prijetna novica, razume se samo po sebi. Vendar se nadjamo lepšega življenja zato, ker vedno več Avstrijancev le-sem dohaja, ki nam vseh potrebnih reči donašajo. Tudi so se že kavarne napravile, v katerih se nahajajo različni časniki, katere jako radovedni prebiramo. — Včeraj imeli smo tukaj volitev občinskega predstojnika. Izvoljen je bil Golub Kalaba, vinski trgovec srbskega zakona, njegov namestnik pa je Ahmed beg Pilipović; ne ta ne uni pisati ne ume. Občinski pisár je mlad Dalmatinec z imenom Terko Taburno iz Splita; služba njegova ni ravno pretežavna; imenuje se bilježnik s 50 gld. mesečne plače. Tudi so izvoljeni 4 kolonisti (panduri), od katerih sta 2 zmirom v občinski pisarni. Občina glamoška ima povelje, mostove in poti popraviti, a le z nevoljo ta dela dovršuje, kajti pred našim prihodom to ni bilo v navadi.

V Gorici 6. aprila. — Ali je imel moj zadnji dopisek (v št. 14. „Nov.“) glavo, ali ne, — ne vem, pač pa mu je po poti v Ljubljano prirastla noga, ki ni njegova, ker 25. marcija ni dopisnik po Solkanu hodil.*) — Pretekli ponedeljek je „L' Isonzo“ zopet začel izhajati. In, kako se ponaša sè svojim vstajenjem! — Te dni so v drugo zaprli nekega Cesciutti-a, tovaruša tistih političkih vjetnikov, o katerih sem uni pot povedal, da so jih odpeljali v Gradec. Cesciutti je bil — položivši kavcijo — začasno izpu-

*) Le „error loci“ bila je ona notica iz Solkana, ki bi bila, kakor „— in pa nova vrsta kaže“, priti pod „gospodarske novice“. Vred.

ščen iz zapora. Da so ga zdaj vnovič zaprli, kaže, da se bliža začetek konca. — V Loki (3/4 ure od tukaj) je neki Komêl kamenje lomil. Spodkopan kamen je padel na-nj, da je koj mrtev obležal. — Neko Tržaško dekle je hotelo pri mostu v Sočo skočiti, toda jo je neki mestni stražnik ustavil. — Iz tukajšnjega zapora so hoteli 3 vjetniki pobegniti. Prevrtali so že bili strop v sobi; skoz luknjo so nameravali priti na streho in dalje po strehah naprej do katerega varnega kraja. Spodletelo jim je, ker je stražnik slišal strop predirati. — Tatvine so v mestu in na kmetih na dnevnem redu. Pri tukajšnjem plackomandu so po noči 31. marcija ukradli okoli 2000 gold.; pri nekem krčmarji pa svinine. — Društvo „Sloga" bo imelo 17. aprila t. l. občen zbor v čitalnici.

Iz Motnika 4. aprila. (*O Matičinih knjigah*) smo v zadnjih „Novicah" iz občnega zbora Matičinega našli neki glas, da jih čita le kakih 10—20 profesorjev, vsi drugi udje prostega naroda pa da ne marajo za-nje. Kako, da kdo, ki je čul morebiti le mnenje 2—3 osob, si upa govoriti o mnenji naroda po deželi? Dolžnost me zato veže, da se oglasim tudi jaz prosti Slovenec proti tej enostranski sodbi ter rečem, da Matičine knjige prav radi beremo tudi neučeni Slovenci, samouki, zato, da izvemo in znamo, kaj je vednost na svetu. Le resnico govorim, če rečem, da vsacega prostega uda Matičinega gredó knjige iz rok v roke, vsaj donašajo mnogovrstnega blagá za poduk in zabavo. Dozdaj nam je Matica toliko lepih knjig podala, da smo ž njimi prav zadovoljni, tudi nam še posebno ugajajo slovenski zemljevidi, ki bi jih še danes ne imeli, ako bi Matice ne imeli. Naj le tudi zanaprej izdaja Matica kolikor moči popularno pisane znanstvene knjige, vmes pa tudi kako zabavno knjigo. Prav bi tudi bilo, da bi izdala tudi dogmatiko, o kateri se je uže enkrat govorilo, vsaj je veliko število njenih členov duhovnikov. Vsem pa tako ni mogoče vstreči, kajti sam Bog ne dela vsem po volji. Skoraj naj pa tudi začne izdavati „narodno blago". Slovenci take povesti radi beró in poslušajo; s tako knjigo bodo gotovo prav zadovoljni. Jaz ne govorim za izdavanje „narodnega blagá" pa zato, ker sem uže nekoliko take nabrane tvarine izročil Matici, ampak zato, ker vem, da vstreže s tem učenemu in neučenemu svetu.

Gašpar Križnik.

Iz Notranjskega 24. marcija. (*Facta loquuntur!* — Konec.) (13.) Proti koncu pa vendar koranovega modrijana nekoliko vest peče, sicer bi ne trdil, da bodo tudi v prihodnje, če se tudi politična sistema kaj spremeni, šolske gosposke le delavne — poštene — učitelje akceptirale, in da malomarnežem solnce milo sijalo ne bode. Kdo pa je malomarnež in kdo poštenjak, vé uže sedaj vsak pošten národnjak.

Evo lastno zaušesnico! Koliko renegatov učiteljev je, da to lepo ime v resnici zaslužijo? Koliko jih je, da delajo za napredek in blagor naroda, kateri jih živí? So li morebiti tisti, ki so pomagali, da se je ljudstvu še to malo pravic napram šole vzelo, kar jih je do sedaj imelo? „Ja, Bauer, das ist was anderes". Plačaj — pa molči! — In taka svojat drzne se trditi, da v prid naroda deluje? O ironija §. 19. temeljnih postav!

Dalje pa ta „vsegavedež" z ostro besedo naklada dopisniku „Slov. Naroda", naj svoje dolžnosti natančno spolnuje, ne pa svojih kolegov sè zabavljanjem grdí. Tu jo je pa reva zopet pošteno naletel, kajti le zopet je treba „den Spiess umkehren". Vi, vi spolnujte svoje dolžnosti in se odpovejte vohonstvu, natolcevanju in denunciranju po krivici!

Evo učiteljstvo! tù imaš 14 dušnih in telesnih dobrih del usmiljenega notranjskega „zweigvereina"! Blagor ti za take velike dobrote! Zavidanja si vredno! Notranjskemu „Demostenu" pa konečno v nalogo dam, naj nam sledeča kratka vprašanja reši.

Komu edino pa ima kranjsko učiteljstvo za to malo prostosti, kar je je do sedaj uživalo, zahvaliti se? Kdo se je pri debatah o novih šolskih postavah za povzdigo šolstva in prid učiteljstva boril in potezal? Morebiti Kromer-Dežmanovci, kateri so nekdanji narodni večini sl. deželnega zbora povsod, kedar je šlo za narodne pravice in za pravne pravice in samostalnosti učiteljev in zboljšanje njihovega gmotnega položaja, trdovratno nasprotovali? Ali znabiti da celó Vestenecku, Škerbincu in onim kukavicam zadnje deželne učiteljske konference (izvzemši osmerico), kateri so s sedaj potrjeno postavo občinam — razen bremen — vse pravice napram šole vzeli? In morebiti tudi „zweigvereinerjem", katerim načelo je, vse, kar je značajno in národno, denuncirati, preganjati in nesramno tožariti?

Naj tù sem le še pristavim, kar so „Novice" prav a propos v zadnjem svojem listu iz Selakove knjige „zur Reform der Gymnasien" profesorjem gimnazijskim priporočale, rekši, da učitelj naj je v vsem zgled mladini ter naj najprej sebe in svoj značaj kultivira, predno kot „kulturträger" misli na Slovenskem mladino odgojevati. Kar veljá zarad gimnazijskih učiteljev, to veljá tudi učiteljem ljudskih šol, sicer se mora res z Götheom reči:

„Vernunft wird Unsinn, Wohlthat Plage,
Wehe! dass du ein „Slave" bist;
Vom Rechte, das mit uns geboren ist,
Von dem ist — leider keine Rede."

Notranjski rodoljub.

Iz Škofje Loke 6. aprila. (*O mestnih naših volitvah*) ne bom veliko pisal; dosti je, da na kratko rečem: v vseh razredih smo zmagali! Veselilo nas je 4. dne t. m. koj popoldne prejeti od gosp. dr. Bleiweisa, častnega našega občana, telegram, v katerem nam čestita o srečnem izidu naših volitev s sledečimi besedami: „Slava poštenim narodnjakom volivcem! Živio župan Blaž Mohar!" — To kratko poročilo bralcem našim vse pové. Razvidno nam je iz častnega izida volitev, da vse „Tagblattovo" rogovilenje ni peščici tukajšnjih tujcev in njih načelniku novomeškemu Fabjanu nič pomagalo, značajne domačine zbegati. Zato čast in hvala jim! Škofja Loka je še — stara Loka.

V Želimeljem 5. aprila. (*Nova volitev občine želimeljske.*) Županija želimeljska šteje 3 podobčine: želimeljsko, golsko in zapotoško, ki volijo v starešinstvo 12 mož. V novi volitvi, ki se je v lepem redu vršila 11. dne u. m. v novem golskem farovžu pod uradnim vodstvom okrajnega glavarja pl. Wurzbacha, bili so izvoljeni naslednji odborniki: France Virant, Bernard Švigelj, Anton Železnikar, Janez Ahčin, Janez Golob, Matevž Centa, France Mavec, Anton Škerbec, Jože Purkart, Jože Janežič, Matevž Ponikvar, Janez Peček. Izmed teh 12 odbornikov v volitvi 23. dne t. m., katero tudi je vodil gosp. okrajni glavar sam v grajščinski nadlogarnici v Želimljem je dobil poprejšnji župan Jože Janežič vseh 11 glasov in tako še ostane naš župan. Matevž Ponikvar z 10 glasovi, Janez Peček z 9 glasovi in Matevž Centa z 8 glasovi potrjeni so za svetovalce. Pri volitvah se je jasno videlo, da so možje volili brez strasti in da le korist občine bila je njihovo vodilo. Slava!

Iz Ljubljane. — Z oljko mirú med narodi avstrijskimi se je prikazal minister grof Taaffe v zadnji seji dunajske zbornice poslancev pred njihovim odhodom na velikonočne praznike. Hvala mu! Besede cesarjeve: „naredite mi mir med mojimi narodi" bile so dozdaj le glas upijočega v puščavi, — minister Taaffe

jih po besedah, ki jih je govoril 5. dan t. m. v državnem zboru in katere objavimo na drugem mestu, boče vresničiti. Veljala je njegova beseda posebno cesarskim uradnikom, ki so s svojim strančarskim mnogokrat silovitim vtikanjem v volitve nam Slovencem in Slovanom avstrijskim sploh pokazili naravni ljudski obraz občinskih, deželnih in državnih zborov. Mi Slovenci ne zahtevamo, da bi se nam pekla kaka posebna pogača, a pravico imamo tirjati, da volje slovenskega naroda nam ne zatira nemčurska sila pod krinko „lažnjivega ustavoverstva“ in onega „nemškega liberalizma“, katerega jarm je uže nestrpljiv postal konservativnim možém povsod. Uže drugi teden bomo pri naših mestnih volitvah priliko imeli opazovati, ali se bodo volitve vršile tako, kakor minister Taaffe hoče in v čemur ga bode po svoji obljubi gotovo podpiral naš častiti c. k. deželni predsednik vitez Kalina. Le to nam še zmirom skrbi dela, da ministri Stremayr, de Pretis in Glaser niso še nikdar nikoli objavili besedí v smislu Taaffeovem. Radovedni smo tedaj, kako se bodo vršile po veliki noči mestne volitve, ki — se ve da — morejo le tadaj srečne biti, če tudi vsak, kdor ima pravico voliti, storí svojo dolžnost in gre volit od narodnega volilnega odbora priporočane domoljube.

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske 6. dne t. m.*) Odbornik dr. Ahačič poroča o postavi, katero c. kr. ministerstvo kmetijstva namerava zoper škodo, ki jo delajo živali in lovci kmetijstvu; po obširni razpravi je bilo po predlogu poročevalčevem sklenjeno, c. k. vladi nasvetovati, da, če se za Kranjsko kaka nova postava dá o tej zadevi, naj se naredí enaka štajerski. — Neugodno rešitev prošnje, ki jo je družba kmetijska lani ob odhodu naših reservistov v Bosno predložila sl. finančnemu ministerstvu, da bi za oni čas, ko kmetovalci ne morejo domá gospodarstva oskrbovati, odpustil se jim zemljiški davek, je odbor obžalovaje na znanje vzel. — Vsled dopisa sl. deželnega odbora, naj bi mu družba kmetijska svoje pozvedbe o novem inštitutu davkovskih iztirjevalcev na znanje dala, je sklenil odbor gosp. Pfeiferja, ki je v zbornici poslancev o isti zadevi interpelacijo stavil do ministerstva, prositi za specijalne date, ob enem pa ponoviti tudi poziv podružnicam, naj kmalu poročajo, kolikor jim je o tej zadevi znano. — Prošnji bohinjske kmetijske podružnice, da bi v Bohinj dobili bika belanskega plemena, se bode skusilo zadostiti; po njenem predlogu se naročí v „Novicah“ priporočani telečji napajač; za ude so bili sprejeti gospodje: Tomaž Hitz, voditelj sirarskih družeb, Janez Mencinger, posestnik in mesar v Bohinji in Janez Šoklič v Savici. — Poročilo gosp. grofa Barbota, ki je družbo kmetijsko zastopal v dunajskem odboru 26. dne u. m., ki ima nalog priprave delati za shod vinorejcev septembra meseca na Dunaji, je bilo zahvalno na znanje vzeto. — Poročilo, kako se bode družba kmetijska kranjska skupno z vsemi družbami kmetijskimi na Dunaji udeležila slavnosti cesarjeve sreberne poroke, se je naznanje vzelo. — Šoli in župniji v Čemšeniku se je iz družbine zaloge dal po en panj s premakljivimi satniki; — prošnja Len. Božiča v Kamnigorici za denarno podporo čebelarstva se je pa izročila čebelarskemu društvu v rešitev, ker družba kmetijska nima državne subvencije. — Sklenilo se je prositi c. k. deželno vlado za ponovljeni razglas postave tičjega varstva, — v „Novicah“ pa razglasiti poziv do podružnic, naj delajo na to, da župani in okrajni glavarji storijo svojo dolžnost o pokončavanji gosenic. — Konečno je bilo sklenjeno, da se v spomin cesarjeve poroke v središči družbinega vrta na Poljanah sadí neki poseben jesen, ki se na vrtih ima zavoljo lepšega in košate svoje veje po strani razprostira.

— (*V zadnji seji Matičinega odbora*) so bili vsi njegovi prejšnji upravniki zopet izvoljeni in dr. Jan. Bleiweis je zopet prevzel vredništvo „letopisa“ njenega. Ukrenilo se je potem izvrševanje sklepov poslednjega občnega zbora in pod potrebnimi kavtelami kupiti hišo banke „Slovenije“. — Več o razpravah te seje prinese zapisnik.

— (*V zadnji seji mestnega odbora*) je odbornik g. Doberlet razkladal potrebo nove velike klavnice, v kateri bi se klala vsa živina (goveda, koštruni, prešiči), ki se v Ljubljani povžije. Obširno je podpiral ta predlog ne le iz zdravstvenega obzira, temuč tudi iz finančnega, ter navajal, da, če bi se mesto samo ne hotelo poprijeti tega podvzetja, vé on za konsorcij (družbo), ki bi napravo nove klavnice na svoje stroške prevzel proti temu, da se jej dovoli pobiranje primerne takse od vsake zaklane živine, konsorcij bi pa vendar tudi od te takse magistratu toliko povračal, kolikor ima mesto sedaj dohodkov od klavnice. Ta daleč segajoči predlog se je izročil v pretres dotičnemu odseku.

— (*Zadnja „beseda“ zimske saisone*) v čitalnici naši bila je zopet izvrstno lepa. Naš pevski zbor gospodov in gospic odlikoval se je pod vodstvom gosp. V. Valente v 3 piesah tako, da moremo čedalje bolj ponosni biti na naše močí. Vrh tega pa še posebno hvaliti gosp. Medena in gosp. Valento, ki sta samospeve pela, bilo bi vodo nositi v morje. Imeli smo pa priliko ta večer radovati se nad igro na glasoviru mlade umetnice gospice Tinice Karingerjeve in pa nad igro na goslih gosp. Antona Kleina. Igrala je 13letna gospica tri piese sama, namreč Thalbergovo fantazijo iz opere „la straniera“, Mendelsohnovo „lovsko pesem“ in Bovy-Lysbergov „valse brillante“. Iznenadila nas je njena tehnika, ko smo slišali tako gladko in precizno igrati jako težavne pasaže. V „valse brillante“ pa nam je imponirala še z odločno, zmerom v strogem taktu izpeljano igro, v kateri je krepostno z levo roko markirala spremljevajoče akorde. Občinstvo je ljubko deklico po vsaki igri navdušeno častilo. Res ponosna sme biti gospá Karingerjeva na izvrstni talent svoje hčerke in učenke Tinice in na sijajni vspeh nocojšnjega večera. Če bi smeli le malo opazko dodati, bila bi ta, da bi se mladi umetnici ne nakladale uže take naloge, ki presegajo moč njenih še majhnih prstikov. — Gosp. Anton Klein, ki je igral na goslih „potpouri iz Gounodove opere Faust“, imel je priliko pokazati v raznih vrstah izrazovanja muzikalnih efektov svojo umetnost, s katero je ganljivo doneče glasove svojemu instrumentu izvabil. Hvala mu lepa, da vsigdar radovoljno sodeluje pri čitalničnih „besedah“; le škoda, da nimamo te lepe močí zmirom v Ljubljani. Spremljevala ga je na glasoviru gospica T. Karingerjeva in tudi v tem je svojo spretnost pokazala. — Da po vsem tem smo zapustili čitalnično dvorano jako zadovoljni, ni treba znova trditi.

— Zanimivo nam je bilo izvedeti, da gospica Irma pl. Fichtenau, pozneje De-Sassi imenovana, ki nas je prejšnja leta v čitalnici z lepim svojim petjem razveseljevala, je sedaj v Malti omožena z gosp. Stanisl. Favi-om, kapelnikom. Italijanski časnik, ki to poroča, jo imenuje „distinta artista di canto“ (izvrstno pevsko umetnico). — V istem časniku beremo o gosp. Nolli-u sledečo častno poročilo: „Giuseppe Nolli, primo baritono assoluto, di voce bellissima, di buona scuola di canto, e che fu già applaudito in parecchi Teatri all' estero, ha firmato un contratto per la primavera per il Dal Verme di Milano.“

— (*Pogorelcem v Dragovanji*) je cesar daroval iz svoje lastne blagajnice 600 gold.

— (*Vodstvo ljudske kuhinje*) je sklenilo 24. dan t. m. opoldne v spomin sreberne poroke cesarjevo pogostiti veliko število mestnih ubozih z juho, govejim mesom, pečenko, kruhom in kozarcem vina.

— (*Katoliška družba*), ki je ravnokar izdala brošurico IX. „Glasi katoliške družbe", ima svoj občni zbor in volitev odbornikov 17. dne t. m. zvečer ob 7. uri.

— († *Janez Parapat.*) Ravnokar zvemo žalostno novico, da je v Zagradcu umrl velečastiti gosp. župnik Janez Parapat, znani slovenski pisatelj in odbornik „Matice slovenske". Zopet eden manj med narodnimi delavci. Lahka mu zemljica!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor je odložil svoje zborovanje do 17. dne t. m.

— V splošni razpravi državnega proračuna za letošnje leto je ministerstvo slišalo ostro, pa popolno upravičeno kritiko večletnega gospodarstva v denarnih, narodnih, šolskih in druzih zadevah; pretresali so to nesrečno vedenje liberalne êre posebno poslanci Pražak, dr. Vošnjak, Vitezić, Wurm, Dipauli, Pflügl, Kusy in še drugi, ki so vsak iz svoje dežele razglašali pritožbe, katere so skušali nekateri ustavoverci, med njimi tudi Dežman, pobijati, pa jim je tako malo obveljalo, kakor je obveljal slabotni odgovor zeló togotnega finančnega ministra barona de Pretisa baronu Dipauli-u, ki je naposled pritiral celi kup dokazov za resnico svojih besed, dodavši opazko: „ni ne treba še posebnih dokazov na papirji, vsaj gre skozi vso Avstrijo kakor kužna sapa splošni občutek, da pojema denarna moč ljudstva in da bode še bolj pojemala, če kmalu ni pomoči" („es ist eben das allgemeine Gefühl, welches wie ein Pesthauch durch Oesterreich zieht" itd.). Baron Dipauli pa je končal svoj obširni govor tako-le: „Geslo vaše stranke je: „Sparen wollen wir nicht, also erhöhen wir die Steuern" (varčno ravnati [šparati] nočemo, zato naj povikšamo davke. *)

*) Treba bo, da slovenski časniki prinesó, ko pridejo nove volitve v državni zbor, nekatere govore poslancev naše stranke in še posebno Wurmovega in Vošnjakovega, katere je napadel Dežman, da ljudstvo naše sliši, kar zakrivajo nemški časniki a la „Laib. Zeit.", ki je vse besedovanje Dežmanovo prinesla, naših poslancev temeljite govore pa komaj omenila. Tako bodo ti govori najbolji „vademecum" volilcem pri novih volitvah. Vred.

Minister grof Taaffe je vse govore pazljivo poslušal; o specijalni razpravi potrebščin ministerstva notranjih oprav pa vstane in pravi: „Jaz obžalujem, če so res nekateri uradniki s svojo animoznostjo (sovražnostjo) do slovanskega naroda njega narodni čut žalili. Jaz hočem na vsak način, kolikor bode mogoče, na to delati, da bodo uradniki pred očmi imeli, da svojo dolžnost skrunijo, če kažejo zoper kako národnost kakošno protivnost."

Takih besedí res še nismo slišali s klopí ministerskih. Naj bi tudi le v dejanje prestopile, da bi — kakor je moravski poslanec dr. Kusy rekel — „vendar enkrat prestalo zatiranje Slovanov in sovraštvo narodnega prizadevanja našega ljudstva."

— Kakor se nam iz Dunaja piše, so nove volitve v držávni zbor prav blizo. Zato, rodoljubi na deželi, uže zdaj pozor, da nam sovražnik ne seje ljulike med pšenico! — Deželni zbori pa bodo — po „Pressi" — še le septembra meseca.

Česko. Iz Prage. — Tukajšnji slovanski časniki vsled govora Pražakovega v državnem zboru prinašajo članke, iz katerih je razvidno, da jih je volja stopiti v državni zbor, če jim vlada in ustavoverna stranka prijazno naproti pride. Od druge strani pa se sliši, da je minister Taaffe nekemu ustavovercu na Českem rekel, da Čehi morajo prej v državni zbor stopiti, predno se z njimi začne pogajanje.

Hrvatsko. — Pododbor hrvatskega kraljevinskega odbora, v katerem so gospodje Krestić, Mrazović in Miškatović, ima, kakor pripovedujejo domače novine, skor vsak dan seje, ter se nadeja, da bode svoje predloge o reviziji finančne pogodbe z Ogersko, na katero cela domovina z največo pezornostjo gleda, do konca tega meseca dogotovil.

Iz Vidma na Laškem. — Tukajšnje županstvo in pa kupčijska zbornica sta sklenila, 14., 15. in 16. avgusta t. l. razstavo furlanskih vin napraviti. Opravičen je sum, da za grmom te razstave tičí kaka politiška agitacija.

Turčija. — S Carigrada se poroča, da je turška vlada pritrdila zasedbi Rumelije skupno po evropskih vladah ter obljubila novo upravo te dežele pod govêrnerjem, ki ga bo ona imenovala, ki pa bo stal pod nadzorstvom evropske komisije. Grkom je prepustila tudi štiri kraje. — Bolgarske ustaje je zdaj konec in sicer po ukazu Rusije, ki je zapovedala ustajnikom razkropiti se. Tudi Hubmayerjeva četa se je razšla, a on bo vstopil v bolgarsko vojno za topničarskega častnika.

Za volitve v ljubljanski mestni zastop,

katere bodo v torek, sredo in četrtek po veliki noči,

priporoča narodni volilni odbor sledeče rodoljube:

Naši kandidatje so:

Za III. razred, ki voli 15. aprila:

Janez N. Horak, hišni posestnik. **Josip Jurčič**, urednik. **Dr. Val. Zarnik**, deželni poslanec.

Za II. razred, ki voli 16. aprila:

Franjo Ravnikar, dež. blagajnik. **Luka Robič**, dež. poslanec. **Dr. J. Vošnjak**, dež. poslanec.

Za I. razred, ki voli 17. aprila:

Andrej Dolinar, trgovec. **Josip Kušar**, trgovec. **Dr. Josip Poklukar**, deželni poslanec.
Josip Strcelba, trgovec.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.